Maakuntahallitus

Aika 16.11.2026 klo 08:00 -

Paikka Päijät-Hämeen liitto, kokoustila Vellamo

Käsiteltävät asiat

Asia	Otsikko	Sivu
1	Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
2	Pöytäkirjan tarkastajien valitseminen	4
3	Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen	5
4	Ajankohtaiskatsaus	6
5	Päijät-Häme-mitalien myöntäminen 2026	7
6	Toiminta- ja taloussuunnitelma 2027-2029 ja talousarvio 2027	9
7	Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestys	12
8	Päätös AKKE-tukirahoituksesta hankkeelle Lahden Salpausselän urheilukeskuksen suurtapahtumien olosuhteiden kehittäminen	13
9	Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin liikkumisen ohjauksen valtionavustuksen hakeminen	17
10	Päijät-Hämeen liiton edustus CPMR-järjestössä	19
11	Sosialidemokraattisen maakuntavaltuustoryhmän aloite	21
12	Keskustan ja kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite "Maankäytön vaikutusten ennakkovertailu Päijät-Hämeen maakunnan alueella teollisessa murroksessa"	30
13	Tiedoksisaantiasiat	39
14	Viranhaltijapäätökset	40
15	Muut mahdolliset asiat	41
16	Kokouksen päättäminen	42

Osallistujat

	Jäsenet	Varajäsenet
pj	Mika Kari	Antti Kankkunen
I vpj	Hannu Rahkonen	Merja Vahter
II vpj	Heikki Vahto	Hannu Heikkilä
	Veli-Pekka Lehtosaari	Johanna Ekman
	Erika Tiainen	Raila Viljamaa
	Kari Hyytiä	Pekka Pajunen
	Minna Lintukangas	Antti Räsänen
	Sirpa Kinnari	Harri Pikkarainen
	Ulla Vaara	Marjut Hakala
	Juha Aalto	Henri Saari
	Eeva-Maria Tidenberg	Minerva Kastehelmi
	Mika Järvinen	Mikko Sippola

Maakuntavaltuuston pj	Teemu Kinnari
1 varapuheenjohtaja	Sami Salminen
2 varapuheenjohtaja	Satu Jaatinen

Muut osallistujat	Juha Hertsi
	Ulla-Kirsikka Vainio
	Jari Paakkunainen

1
Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Maakuntahallitus 16.11.2026

Hallintosäännön 102 §:n mukaan kokouskutsun antaa puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja.

Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat. Kokouskutsu on lähetettävä viisi päivää ennen kokousta, elleivät erityiset syyt ole esteenä. Esityslista lähetetään mahdollisuuksien mukaan kokouskutsun yhteydessä.

Kokouskutsu lähetetään jäsenille ja muille, joilla on läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus, toimielimen päättämällä tavalla.

Kokouskutsu on lähetetty sähköpostina 11.11.2026 maakuntahallituksen jäsenille ja maakuntavaltuuston puheenjohtajille sekä maakuntahallituksen esittelijälle ja sihteerille.

Kuntalain mukaan muu toimielin kuin valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Puheenjohtaja toteaa kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden.

Päätös

2
Pöytäkirjan tarkastajien valitseminen

Maakuntahallitus 16.11.2026

Hallintosäännön 122 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla.

Maakuntahallituksen päätöksen mukaisesti maakuntahallituksen pöytäkirjan tarkastaa kaksi kullakin kerralla tähän tehtävään valittua maakuntahallituksen jäsentä tai läsnäolevaa varajäsentä, jollei maakuntahallitus jonkin asian kohdalla toisin päätä. Pöytäkirjat tarkastetaan pääsääntöisesti kokouksen jälkeen tai tarpeen vaatiessa muulla tavoin.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus valitsee tästä kokouksesta laadittavan pöytäkirjan tarkastajiksi Hannu Rahkosen ja Veli-Pekka Lehtosaaren.

Päätös

3
Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Maakuntahallitus 16.11.2026

Hallintosäännön 112 §:n mukaan asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimielin toisin päätä.

Toimielin voi päättää ottaa käsiteltäväksi sellaisenkin asian, jota ei ole mainittu kokouskutsussa.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus hyväksyy esityslistassa esitetyn kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös

4
Ajankohtaiskatsaus

Maakuntahallitus 16.11.2026

Esittelijä	Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio
Päätösehdotus	Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi kokouksessa annettavat ajankohtaiskatsaukset.

Päätös

5
Päijät-Häme-mitalien myöntäminen 2026

Maakuntahallitus 16.11.2026
14/00.00.01/2026

Maakuntahallitus on kokouksessaan 27.10.1997 hyväksynyt seuraavan sisältöiset Päijät-Häme-mitalin jakoa koskevat määräykset:

1 §

Päijät-Häme-mitali myönnetään tunnustuksena ansiokkaasta toiminnasta Päijät-Hämeen hyväksi.

Ansiokkaaksi toiminnaksi voidaan katsoa:

1) poikkeuksellisen mittava panos Päijät-Hämeen liiton luottamushenkilönä, viranhaltijana tai työntekijänä.

2) yleistä tunnustusta saanut toiminta, joka on poikkeuksellisella tavalla edistänyt maakunnan aineellista ja henkistä hyvinvointia.

3) teko joka päijäthämäläisen suorittamana on tehnyt maakuntaa tunnetuksi ja jolle annetaan erityinen arvo maakunnan ulkopuolella.

2 §

Vuosittain voidaan myöntää pääsääntöisesti kaksi mitalia.

3 §

Mitalin myöntää maakuntahallitus. Aloitteen mitalin myöntämisestä voi maakuntahallitukselle tehdä yksityinen henkilö, yhteisö tai kunnallinen toimielin.

4 §

Mitali annetaan asianomaisille Vellamon päivänä, 3. päivänä joulukuuta. Poikkeuksellisesti mitali voidaan luovuttaa myös muulloin järjestettävässä juhlatilaisuudessa.

Viime vuonna mitalit myönnettiin seuraaville tahoille:

- Timo Taulo
- Orimattilan Hevosystäväinseura ry

Mitalit luovutetaan 3.12.2026 klo 16.00 alkavassa maakuntajuhlassa.

Asiaa on valmistellut maakuntahallituksen nimeämä kunniamerkki- ja arvonimityöryhmä, joka tekee esityksensä kokouksessa.

Valmistelija Asian on valmistellut johdon sihteeri Hannele Järvelä, puh. 044 371 9430.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää Päijät-Häme-mitalien saajista vuonna 2026.

Päätös

6
Toiminta- ja taloussuunnitelma 2027-2029 ja talousarvio 2027

Maakuntahallitus 16.11.2026
122/02.02.00/2026

Kuntalain 110, 64 §:n mukaan "Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin. "

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään siitä, ovatko määrärahat ja tuloarviot sitovia netto- vai bruttomääräisinä. Netto tarkoittaa toimintakatetta.

Vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyy käyttötalousosa, tuloslaskelmaosa ja rahoitusosa.

Käyttötalousosassa valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot nettomääräisinä.

Tuloslaskelmaosa osoittaa, miten tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korko- ja muihin menoihin sekä poistoihin ja arvonalennuksiin.

Tuloslaskelmaosan mukaan vuoden 2027 ylijäämä on 4 031 euroa.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan ja kuinka suuri on rahoitusjäämä ja kuinka se katetaan.

Perussopimuksen 23 §:n mukaan taloussuunnitelmaa valmisteltaessa jäsenkunnille varataan tilaisuus esityksen tekemiseen kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi.

Maakuntavaltuuston hyväksymässä vuosien 2026-2028 taloussuunnitelmassa on jäsenkuntien maksuosuuden arvioitu kasvavan vuoden 2027 käyttömenoihin 0 %. Nyt laadittu talousarvioesitys perustuu jäsenkuntien maksuosuuden 0 %:n kasvuun.

Talousarviossa jäsenkuntien maksuosuudet sisältyvät myyntituloihin. Maksuosuus liiton menoihin on yhteensä 2 437 384 euroa, jonka maakuntavaltuusto hyväksyy sitovasti. Lisäksi jäsenkunnilta kerätään liiton kautta maksettavat kuntaosuudet Lahden yliopistokeskuksen toiminnan rahoitukseen 100 000 euroa ja liikunta- ja kulttuurihankkeeseen 87 000 euroa.

Perussopimuksen mukaan jäsenkuntien keskinäinen maksuvelvollisuus määrätään asukaslukujen suhteessa. Laskelma maksuosuuksista on talousarvion liitteenä.

Perussopimuksen 33 §:n mukaan maksuosuus suoritetaan varainhoitovuoden aikana maakuntahallituksen määräämissä erissä ja määrääminä aikoina.

Vuosien 2028 ja 2029 jäsenkuntien maksuosuuksien kasvuksi on arvioitu 1-2 %.

Maakuntahallituksen 12.10.2026 hyväksymä luonnos vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelmaksi ja vuoden 2027 talousarvioksi lähetettiin jäsenkunnille tiedoksi ja mahdollista lausuntoa varten. Lausunnot pyydettiin 9.11.2026 mennessä. Määräaikaan mennessä lausunnon ovat

antaneet Heinola, Padasjoki, Iitti, Hartola, Sysmä, Kärkölä, Hollola ja Orimattila.

Valmistelija Asian on valmistellut hallintojohtaja Jari Paakkunainen, puh. 044 371 9455.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että
- se merkitsee tiedoksi jäsenkuntien lausunnot Päijät-Hämeen liiton vuosien 2027-2029 taloussuunnitelmaluonnoksesta
- se hyväksyy Päijät-Hämeen liiton toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2027-2029 ja 0 %:n jäsenkuntien maksuosuuden kasvuun perustuvan talousarvion vuodelle 2027 liitteen mukaisena ja edellä selostusosassa esitetyin sitovuusmäärittelyin
- se antaa maakuntahallitukselle oikeuden ottaa liiton hallinnoitavaksi talousarvioon vuonna 2027 mahdollisesti käynnistyviä projekteja, joita ei ole huomioitu talousarviossa ja joiden rahoitukseen ei käytetä jäsenkuntien maksuosuuksia.

Päätös

Liitteet

Liite 1 TTS 2027-2029 MKH
Liite 2 Kuntien lausunnot

7
Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestys

Maakuntahallitus 16.11.2026
145/15.00.01/2025

Maakunnan yhteistyöryhmällä on työjärjestys, jota se noudattaa toiminnassaan. Voimassa oleva työjärjestys on vahvistettu maakuntahallituksen kokouksessa 17.1.2022.

Työjärjestyksen päivittäminen on tarpeen, koska ELY-keskukset on lakkautettu ja elinvoimakeskukset ovat aloittaneet toimintansa. Työjärjestykseen on päivitetty ELY-keskuksen tilalle elinvoimakeskus ja poistettu ELY-keskuksen neuvottelukunnan tehtävät. Muutoin työjärjestys on säilytetty ennallaan.

Maakunnan yhteistyöryhmä on hyväksynyt päivitetyn työjärjestyksen 26.10.2026. Maakuntahallituksen tulee vahvistaa työjärjestys.

Valmistelija Asian on valmistellut erityisasiantuntija Elina Aakko, puh. 044 371 9458.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus vahvistaa maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen.

Päätös

Liitteet

Liite 3 Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestys

8
Päätös AKKE-tukirahoituksesta hankkeelle Lahden Salpausselän urheilukeskuksen suurtapahtumien olosuhteiden kehittäminen

Maakuntahallitus 16.11.2026
142/15.00.10.00/2026

Hankkeen tavoitteet
Lahden kaupungin urheilukeskuksen stadionin aurinkokatsomon uudistaminen ja ampumahiihto-olosuhteiden kehittäminen. Lahti on päättänyt kehittää ampumahiihdon kesä- ja talviolosuhteita kansainväliset vaatimukset täyttäväksi harjoittelu- ja kilpailustadioniksi. Ampumahiihtoa on Lahdessa harrastettu vaatimattomissa olosuhteissa ja tämä näkyy lajin harrastajien määrissä. Tavoitteena on vankistaa Lahden asemaa valtakunnallisesti merkittävänä talvi- ja kesäurheilukaupunkina. Kehittämistyö mahdollistaa kansallisten ja kansainvälisten ampumahiihtokilpailujen hakemisen Lahteen.

Hankkeen toimenpiteet
Hankkeen rakentaminen ja toteutustavat (turvallisuus, käytettävyys) muodostavat oleellisen osan hankkeen kokonaisuutta. AKKE-hankkeen toteuttamiseksi suunnitelmien mukaisesti tarkoittaa luotisuojan hankintaa ja ampumahiihdon edistyksellisen elektronisen järjestelmän hankintaa, jossa tulospalveludatan keruu ja informaation välittäminen reaaliaikaistuu niin valmentajille, urheilijoille kuin yleisölle.

Hankkeen nimi Lahden Salpausselän urheilukeskuksen suurtapahtumien olosuhteiden kehittäminen		
Tuen saaja Lahden kaupunki	Y-tunnus 0149669-3	
Osoite Salpausselänkatu 8		
Postinumero 15110	Postitoimipaikka Lahti	
Toteuttajan yhteyshenkilö Markku Ahokas	Yhteyshenkilön puhelinnumero 044 416 3629	Yhteyshenkilön sähköpostiosoite markku.ahokas@lahti.fi

Kustannusarvio

Kustannukset vuosittain	**2027**	**Yhteensä, €**
Kone- ja laitehankinnat	582 000	582 000
Muut kustannukset	170 000	170 000
Kustannukset yhteensä	**752 000**	**752 000**

Rahoitussuunnitelma

Rahoitus	Yhteensä, €
Tällä rahoituspäätöksellä myönnetty tuki	300 000
Omarahoitus	452 000
Yhteensä	**752 000**

Valmistelija Asian on valmistellut erityisasiantuntija Elina Aakko, puh. 044 371 9458.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus hyväksyy Lahden Salpausselän urheilukeskuksen suurtapahtumien olosuhteiden kehittäminen -hankkeen rahoitettavaksi ja myöntää hankkeen toteuttamiseen tukea alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (757/2021) nojalla. Hyväksytty hankesuunnitelma on osa päätöstä. Rahoitus myönnetään Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -määrärahasta (mom. 32.30.40). Kyseessä on valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 29/2025 vp (10.12.2025) perusteella momentille lisätty määräraha.

Tukea myönnetään 300 000 euroa, kuitenkin enintään 70 % hankkeen hyväksytyistä kokonaiskustannuksista 752 000 euroa. Tukea voidaan käyttää 6.11.2026 – 30.10.2027 välisenä aikana hyväksytyn hankesuunnitelman toteuttamiseen ja tässä päätöksessä esitettyjen kustannusten kattamiseen tämän päätöksen ja sen ehtojen mukaisesti.

Päätöksen perustelut
Hanke toteuttaa erityisesti maakuntaohjelman Päijänteen verran parempaa elämää -tavoitetta sekä älykkään erikoistumisen strategian sportti-kärkeä. Tällä hankkeella toteutetaan osa Lahden Salpausselän urheilukeskuksen suurtapahtumien olosuhteiden kehittämisestä ns. eduskunnan joululahjarahalla. Kyseessä on perusrakenteen investointituki. Tämä hanke keskittyy erityisesti ampumahiihto-olosuhteiden kehittämiseen. Hankkeessa hankitaan ampumahiihdon tietotekninen järjestelmä, taulut, puhtaanapidon laitteet ja luotisuoja. Hankinnat ovat välttämättämömiä kansainväliset standardit täyttävän ampumahiihtostadionin rakentamiseksi.

Valmistuessaan Lahden urheilukeskus on Suomen toinen kansainväliset mitat täyttävä ampumahiihtostadion. Ampumahiihtostadion laajentaa

urheilukeskuksen alueen käyttöä ja harjoitusmahdollisuuksia. Se mahdollistaa ampumahiihdon harrastajien ja ammattilaisten ympärivuotisen harjoittelun ja kilpailut. Ampumahiihto on kansainvälisesti tunnettu ja suosittu laji, mikä tukee myös matkailua ja alueen yritysten toimintaedellytyksiä. Ampumahiihdon näkyvyyden odotetaan tuovan Lahteen ja Päijät-Hämeeseen käyttäjiä ja kisaturisteja valtakunnallisesti ja kansainvälisesti, mikä avaa mahdollisuuksia alueen yrityksille.

Käytettävä kustannusmalli
Tämän päätöksen mukaisessa hankkeessa noudatetaan tosiasialliset kustannukset -kustannusmallia.

Arvonlisävero
Tässä hankkeessa arvonlisävero ei jää hakijan lopulliseksi kustannukseksi. Kustannusarviossa esitetyt summat on ilmoitettu verottomina.

Omaisuuden käyttöaika
Tuen saajan on käytettävä hankkeisiin sisältyviin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta tukipäätöksessä määrätyssä käyttötarkoituksessa vähintään viiden vuoden vuoden ajan hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä.

De minimis
Jos hankkeelle myönnettyä tukea kohdistuu yksittäisille yrityksille tai siihen rinnastettavalle taloudellista toimintaa harjoittavalle yksikölle, tukeen sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013 (de minimis -asetus).

Hankkeen tilintarkastus
Tässä hankkeessa ei edellytetä erillistä hankkeen tilintarkastusta.

Yhteyshenkilö
Maakunnan liitto on nimennyt hankkeen rahoittajan asiantuntijaksi erityisasiantuntija Elina Aakon. Asiantuntija toimii hankkeen yhteyshenkilönä, jonka tehtävänä on opastaa hankkeen toteuttajaa hankkeeseen liittyvissä asioissa sekä valvoa hankkeen suunnitelman mukaista etenemistä. Hankkeen yhteyshenkilö kutsutaan ohjausryhmän kokouksiin.

Ohjausryhmä
Hankkeelle perustetaan ohjausryhmä. Ohjausryhmän tehtävät on kuvattu liitteenä olevassa ohjeessa.

Raportointi ja maksatus
Maksatushakemukset tulee toimittaa kuuden (6) kuukauden välein

hankkeen aloituspäivämäärästä alkaen. Muutokset aikatauluun ovat mahdollisia, mutta ne edellyttävät etukäteen yhteyttä rahoittajaan. Loppuraportointi ja maksatus tulee jättää neljän kuukauden kuluessa hankkeen päättymisestä.

Tuen käytön ehdot
Tuen saajan on hankkeen toteuttamisessa noudatettava seuraavia hankkeen kannalta keskeistä kansallista lainsäädäntöä:
Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (757/2021, rahoituslaki)
Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (867/2021, rahoitusasetus)
Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta (866/2021), siltä osin kuin rahoitusasetuksessa nimenomaisesti siihen viitataan
Valtionavustuslaki (688/2001)

Tukipäätöksen ehdot: https://paijat-hame.fi/rahoitus/maakunnan-kehittamisraha/
AKKE-ohje: https://paijat-hame.fi/rahoitus/maakunnan-kehittamisraha/

Päätös

9
Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin liikkumisen ohjauksen valtionavustuksen hakeminen

Maakuntahallitus 16.11.2026
207/00.04.02/2025

Liikkumisen ohjauksen valtionavustuksella tuetaan hankkeita, joiden tavoitteena on vaikuttaa ihmisten kulkutapoihin, liikkumistottumuksiin ja asenteisiin niin, että kestävien kulkumuotojen suosio kasvaa. Liikkumisen ohjauksen hankkeilla edistetään viisasta liikkumista muun muassa neuvonnalla, markkinoinnilla, liikkumisen suunnittelulla sekä palvelujen kokeiluilla ja kehittämisellä. Hakemusten toivotaan kohdentuvan haun neljään teemaan, joita ovat kestävät matkaketjut, liikkumisen ohjaus osana liikenneympäristön muutoksia, kävelyn ja pyöräliikenteen tietopohjan parantaminen sekä kävelyn ja pyöräliikenteen edistämisohjelmat. Valtionavustusta voivat saada kunnat, kuntayhtymät ja muut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Avustushaku vuodelle 2027 on käynnissä 4.12.2026 asti.

Päijät-Hämeen liitto on hakemassa liikkumisen ohjauksen valtionavustusta vuonna 2027 toteutettavalle hankkeelle, joka edistää taajama-alueiden ja kestävien matkaketjujen esteettömyyttä. Hankkeen tavoitteena on parantaa Päijät-Hämeen kestävien matkaketjujen esteettömyyttä tunnistamalla niiden keskeisiä haasteita ja kehittämistarpeita käyttäjälähtöisesti mm. karttakyselyn ja käyttäjäryhmän kokemusten avulla sekä muodostamalla niiden pohjalta konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteeksi vuosille 2025–2028 on määritetty esteettömän liikkumisympäristön toteuttaminen erityisesti esteettömyyden erikoistason alueilla, keskusten jalankulun ja pyöräliikenteen vyöhykkeillä ja joukkoliikenteen pysäkeillä ja niille johtavilla yhteyksillä. Tavoitteena on määrittää esteettömyyden erikoistason alueet ja laatia ohjeet esteettömän infrastruktuurin toteuttamiseksi sekä kunnossapitoon. Lisäksi jatkuvana toimenpiteenä on esteettömyyskartoitusten laatiminen ja suunnitelmien esteettömyysauditointien tekeminen. Tavoitteena on toteuttaa näitä toimenpiteitä osana hanketta. Hankkeen tarkempi sisältö suunnitellaan hankehakemusta laadittaessa, jolloin myös kustannusarvio täsmentyy. Hankkeen kustannusarvio on noin 45 000 euroa.

Hankehakemus ehdotetaan laadittavan Ramboll Finland Oy:n kanssa. Ramboll on ollut tilaajan kumppanina lukuisissa liikkumisen ohjauksen valtionavustusta saaneissa hankkeissa, ja yrityksellä on laaja kokemus kestävään liikkumiseen ja esteettömyyteen liittyvistä selvityksistä. Päijät-

Hämeen liiton hankintaohjeen mukaan kansallisen kynnysarvon alittavat palveluhankinnat pääsääntöisesti kilpailutetaan. Nyt kyseessä on valtionavustushaku, jossa ensin valmistellaan hakemus, jonka menestyksestä ei ole hakuvaiheessa varmuutta. Koska hankehakemuksen valmistelussa määritellään hankkeen tarkempi sisältö ja toteutustapa, on hankkeen jatkuvuuden ja sujuvan käynnistämisen kannalta perusteltua toteuttaa hanke hakemusta valmistelleen konsultin kanssa, mikäli hankkeelle myönnetään valtionavustus.

Hanke kytkeytyy myös talvikunnossapitoon. Mikäli valtionavustus saadaan, on tärkeää käynnistää hanke mahdollisimman pian, jotta esteettömyyteen liittyviä liikkumisen ja kunnossapidon haasteita voidaan kartoittaa jo alkavalla talvikaudella. Valtionavustuspäätökset pyritään tekemään kahden kuukauden kuluessa hakuajan päättymisestä. Konsultin kilpailuttaminen tämän jälkeen veisi vähintään 4–5 viikkoa, minkä lisäksi hankkeen käynnistäminen vie aikaa. Avustuksen käyttöaika on 1.1.2027–31.1.2028, ja hankkeen tulee käynnistyä viimeistään maaliskuussa 2027.

Valtionavustus kattaa enintään 75 % hankkeen kustannuksista. Jos avustus saadaan, rahoitetaan omarahoitusosuus jatkuvan liikennejärjestelmätyön rahoituksella. Jos valtionavustusta ei saada, hanketta ei toteuteta.

Valmistelija Erityisasiantuntija Petra Isotalo, puh. 044 371 9467

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää:

1) valtuuttaa hakemaan liikkumisen ohjauksen valtionavustusta Ramboll Finland Oy:n kanssa ja tilaamaan konsulttityön Ramboll Finland Oy:ltä, mikäli riittävä rahoitus hankkeen toteutumiseen saadaan.

2) kattaa hankkeen omarahoitusosuuden jatkuvan liikennejärjestelmätyön rahoituksella, jos hankkeen toteuttamiseen riittävä valtionavustus saadaan.

Päätös

10
Päijät-Hämeen liiton edustus CPMR-järjestössä

Maakuntahallitus 16.11.2026
187/00.06/2025

Päijät-Hämeen liitto on aktiivinen jäsen eurooppalaisessa Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) -järjestössä. CPMR:n Suomen delegaation rotaatiomallin mukaisesti Päijät-Hämeelle siirtyy järjestön Political Bureaun varajäsenyys Stavangerissa järjestettävän yleiskokouksen yhteydessä 18.–20.11.2026. Aiemmin Itämerikomission hallituksessa liittoa edustanut Sami Salminen siirtyisi sovitun rotaation mukaan Political Bureaun varajäseneksi. Itämerikomission liikennetyöryhmässä liittoa edustaa Johanna Ekman.

Lisäksi Päijät-Hämeen liitto on toiminut CPMR:n energiatyöryhmän puheenjohtajamaakuntana kaudella 2025–2026. Energiatyöryhmä edistää alueiden välistä yhteistyötä ja vahvistaa alueiden vaikutusmahdollisuuksia EU energiapolitiikassa. Maakuntahallitus nimesi 13.10.2025 § 120 Sami Salmisen liiton edustajaksi energiatyöryhmään ja sen puheenjohtajaksi.

CPMR uudistaa energiatyöryhmänsä toimintaperiaatteita ja puheenjohtajuusmallia. Valmisteltavana olevan uudistuksen mukaan työryhmää johtaisi lähtökohtaisesti kaksi eri merialueita edustavaa yhteispuheenjohtajamaakuntaa ja puheenjohtajuuskausi pitenisi kahteen vuoteen.

Puheenjohtajuuden jatkaminen tukisi Päijät-Hämeen EU-edunvalvonnan tavoitteita erityisesti puhtaan teollisuuden investointien, teollisuuspuistojen kehittämisen, energiainfrastruktuurin ja sähköistymisen edistämisessä. Se tarjoaisi mahdollisuuksia vaikuttaa EU:n energiapolitiikan valmisteluun, vahvistaa kansainvälisiä kumppanuuksia sekä edistää maakunnan kehittämis- ja hankeyhteistyötä. Jatkokaudella voitaisiin hyödyntää liiton aiemman puheenjohtajuuden aikana muodostuneita yhteistyösuhteita ja kokemusta.

Päijät-Hämeen liiton kansainvälisen edunvalvonnan kannalta on tarkoituksenmukaista hakea energiatyöryhmän puheenjohtajuudelle jatkoa.

Itämerikomission työryhmien puheenjohtajuudet avattiin hakuun 6.11.2026, ja niihin esitettävistä henkilöistä päätetään erikseen joulukuun hallituksessa.

Valmistelija Asian on valmistellut edunvalvontajohtaja Antti Kalliomaa, puh. 040 547 7157.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus
1. merkitsee tiedoksi CPMR:n Suomen delegaation rotaation ja nimeää Sami Salmisen liiton ehdokkaaksi Political Bureaun varajäsenen tehtävään.
2. päättää, että Päijät-Hämeen liitto hakee CPMR:n energiatyöryhmän puheenjohtajuuden jatkokautta ja nimeää Sami Salmisen liiton ehdokkaaksi puheenjohtajatehtävään.
3. valtuuttaa liiton viraston valmistelemaan ja jättämään energiatyöryhmän puheenjohtajuushakemuksen CPMR:n vahvistaman hakumenettelyn mukaisesti.

Päätös

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus		16.11.2026

11
Sosialidemokraattisen maakuntavaltuustoryhmän aloite

Maakuntahallitus 18.05.2026 § 55

Sosialidemokraattinen maakuntavaltuustoryhmä teki maakuntavaltuuston kokouksessa 3.12.2025 aloitteen ”Päijät-Hämeen kyber-, hybriditurvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi”. Aloite lähetettiin hallintosäännön mukaisesti maakuntahallituksen käsiteltäväksi.

” Sosialidemokraattisen maakuntavaltuustoryhmän Aloite: Päijät-Hämeen kyber-, hybriditurvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistaminen

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut, Päijät-Hämeen arjen keskeiset palvelut – kuten vesihuolto, energia, liikennejärjestelmät ja kuntien tietojärjestelmät – ovat vahvasti sidoksissa digitaalisiin järjestelmiin ja toimitusketjujen toimivuuteen. Kyberhyökkäykset, hybridivaikuttaminen ja toimitusketjujen häiriöt voivat lamauttaa nämä palvelut nopeasti. Tämän vuoksi meidän on vahvistettava koko maakunnan turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Maakuntaliiton tehtävä on koordinoida alueellista varautumista ja riskienhallintaa sekä tukea kriittisten palveluiden ja elinkeinoelämän turvaamista. Jotta Päijät-Häme on jatkossakin toimintakykyinen kaikissa tilanteissa, tarvitsemme selkeän ja maakunnallisesti johdetun kokonaisuuden.

Esitän, että maakuntaliitto käynnistää seuraavat toimenpiteet:
1. Ajantasainen kokonaistilannekuva
- Kootaan selkeä analyysi alueen kyber-, hybridi- ja huoltovarmuusriskien tasosta ja vaikutuksista.
2. Varautumis- ja riskienhallintasuunnitelman päivitys
- Päivitetään maakunnan suunnitelmat vastaamaan nykyisiä uhkamalleja ja kriittisen infrastruktuurin tarpeita.
3. Koulutus- ja harjoitusohjelma
- Järjestetään kuntien, kunnallisten yhtiöiden, vesihuollon, energian ja yritysten valmiuksia vahvistavia harjoituksia ja koulutuksia.
4. Tiiviimpi yhteistyö valtion ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa
- Varmistetaan yhtenäiset toimintalinjat koko alueelle ja vahvistetaan kriittisten palveluiden turvaamista.
5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

- Parannetaan yritysten kyberturvallisuutta ja toimitusketjujen häiriönsietokykyä osana alueen huoltovarmuutta.

Tavoite
Toimilla vahvistetaan Päijät-Hämeen:
• huoltovarmuutta,
• kyber- ja hybriditurvallisuutta,
• elinvoimaa ja häiriönsietokykyä.

Esitämme, että maakuntahallitus ryhtyy toimenpiteisiin tämän kokonaisuuden edistämiseksi.

Alettin Basboga
Kimmo Huvinen
Pasi Karjalainen
Pekka Komu
Eira Leino
Sinikka Ruuska
Sami Salminen
Vesa Tersä
Anne Tuomaila-Lähteenmäki
Sanna Virta”

Aloitteessa esitetyt tavoitteet ovat ajankohtaisia ja perusteltuja. Päijät-Hämeen turvallisuus-, varautumis- ja huoltovarmuustyötä kehitetään edelleen yhteistyössä PHTURVA-verkostossa kuntien, hyvinvointialueen, viranomaisten, elinkeinoelämän ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa osana kansallisen kokonaisturvallisuuden toimintamallia. Kuntien turvallisuuden ja varautumisen kehittämiseen on KUNTATURVA yhteistyöverkostona.

Päijät-Hämeen liitto osallistuu alueellisen turvallisuus- ja varautumisyhteistyön edistämiseen osana aluekehittämis- ja yhteistyötehtäväänsä. Päijät-Hämeen liitto on toimittanut tiedoksi ja toimenpiteitä varten PHTURVAn ja KUNTATURVAn yhteistyöhön valtuustoaloitteen ja omalta osaltaan katsonut, että toimenpiteitä saataisiin maakunnassa eteenpäin alla olevan mukaisesti.

1. Ajantasainen kokonaistilannekuva

Lupa- ja valvontavirasto on asettamassa viisi alueellista valmiustoimikuntaa vuoden 2026 aikana. Toimikuntien alueet perustuvat hyvinvointialueiden yhteistyöalueisiin, joita ovat Pohjois-Suomi, Länsi-Suomi, Sisä-Suomi, Etelä-Suomi ja Itä-Suomi. Toimikuntien

puheenjohtajina toimivat Lupa- ja valvontaviraston edustajat. Valmiustoimikuntien jäseniä ovat muun muassa alueen turvallisuusviranomaiset, hyvinvointialueet, elinvoimakeskukset sekä elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kannalta keskeiset toimijat. Toimikunnissa on myös kuntien edustus.
Valmiustoimikuntien tehtävänä on edistää toimijoiden yhteisen tilanneymmärryksen muodostamista turvallisuuteen vaikuttavista ilmiöistä ja tapahtumista sekä seurata alueellisen varautumisen tilaa ja kehittämistarpeita.

Päijät-Hämeen turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöverkosto PHTURVA tullaan kytkemään osaksi alueellista valmiustoimikuntarakennetta. Tavoitteena on rakentaa kokonaisvaltainen alueellinen tilanneymmärrys ja yhtenäiset toimintamallit. Tilannekuvatoiminnan kehittämisessä tavoitteena on, että tilannekuva muodostuu alueellisissa yhteistyörakenteissa monialaisessa yhteistyössä ja että toimintaa rytmitetään säännöllisesti neljä kertaa vuodessa. Suunnitelmissa on mm. kerätä kunnilta säännöllisesti tilannekuvatietoa. Näin voidaan tunnistaa nousevat riskit ja toimintaympäristön muutokset nykyistä aikaisemmin sekä kohdentaa varautumisen kehittämistoimia suunnitelmallisesti.

Tällä hetkellä maakuntatasoista kokonaiskuvaa kyber-, hybridi- ja huoltovarmuusriskien tasosta ei vielä kerätä täysin yhdenmukaisella tavalla. Asia on rakenteilla. Tilannekuvatiedon kerääminen tulee systematisoitumaan viranomaisvalmistelun myötä kuntatasolta, maakuntatasolle ja siitä suuremmille yhteistoiminta-alueille (YTA).

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen mallista ja kokonaistilannekuvasta.

2. Varautumis- ja riskienhallintasuunnitelman päivitys

Maakuntatasolla ei ole erillistä lakisääteistä varautumis- ja riskienhallintasuunnitelmaa. Maakunnallinen turvallisuussuunnitelma arjen turvallisuuden kehittämiseksi on laadittu kahdesti aiemmin, mutta se ei ole lakisääteinen asiakirja ja on vanhentunut. Varautumisvastuu poikkeaa arjen turvallisuuden kehittämisestä ja kuuluu ensisijaisesti toimivaltaisille viranomaisille ja organisaatioille. Hyvinvointialueella on lakisääteinen vastuu varautumisen yhteensovittamisesta sekä alueellisen yhteistyön tukemisesta. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategiassa vuosille 2026–2029 yhtenä keskeisenä tavoitteena on hyvinvointialueen varautumisen ja kriisinkestävyyden vahvistaminen. Strategiassa korostuvat

yhteiset toimintamallit, tietoturvaosaaminen, kriittisten toimintojen suojaaminen sekä tilannetietoisuuden kehittäminen.

Alueellisen turvallisuuden kehittämisessä tarkoituksenmukaisinta on vahvistaa olemassa olevien toimijoiden suunnitelmien yhteensovittamista, yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sen sijaan, että laadittaisiin erillinen maakunnallinen suunnitelma ilman sille säädettyä toimivaltaa tai vastuuroolia. Tehtävä on osa PHTURVAn tulevia toimenpiteitä.
Samalla seurataan valtakunnallisen varautumisjärjestelmän kehitystä sekä arvioidaan jatkokehittämistarpeita yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueen ja muiden viranomaisten kanssa.

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen varautumisen ja riskienhallinnan suunnittelusta.

3. Koulutus- ja harjoitusohjelma

PHTURVA-verkoston kautta lisätään tietoisuutta alueellisista ja valtakunnallisista turvallisuus-, varautumis- ja kyberturvallisuuskoulutuksista sekä harjoituksista.
Päijät-Häme osallistuu aktiivisesti kansallisiin valmiusharjoituksiin ja järjestää myös omia harjoituksiaan. Vuonna 2026 järjestettävän valtakunnallisen LVV26-valmiusharjoituksen pääharjoitteluvaihe toteutetaan osittain Päijät-Hämeessä 29.9.–1.10.2026.

PHTURVA-verkoston kehittämisessä harjoitustoiminnan tavoitteena on rakentaa ilmiöpohjaisia yhteisharjoituksia sekä vahvistaa eri toimijoiden yhteisiä toimintamalleja häiriötilanteissa. Verkoston tavoitteena on myös yhtenäistää toimintakortteja, yhteystietokäytäntöjä ja tilannekuvatoimintaa eri häiriö- ja kriisitilanteissa.
Päijät-Hämeessä on käynnissä yhteisöllistä varautumista vahvistavaa kehittämistoimintaa kylille koko maakuntaan ja hanke Hollolassa. Päijänne-Leader ry:n toteuttamassa hankkeessa ”Yhdessä turvallisuuden ja osallisuuden edistämiseksi” vahvistetaan kylien, yhteisöjen ja kuntien valmiuksia osana kokonaisturvallisuutta. Hankkeessa toteutetaan muun muassa turvallisuuskoulutuksia, kyläturvallisuussuunnitelmia, harjoituksia sekä yhteisöjen varautumismalleja.
Koulutus- ja harjoitustoimintaa voidaan kehittää tehokkaimmin hyödyntämällä olemassa olevia alueellisia ja valtakunnallisia verkostoja sekä vahvistamalla toimijoiden välistä yhteistyötä.

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen koulutuksesta ja harjoittelusta.

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus		16.11.2026

4. Tiiviimpi yhteistyö valtion ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa

Päijät-Hämeen hyvinvointialue, turvallisuusviranomaiset, kunnat ja muut keskeiset toimijat tekevät jatkuvaa yhteistyötä valtionhallinnon sekä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa. Yhteistyö perustuu lainsäädäntöön, viranomaisten tehtäviin sekä tarpeeseen yhteensovittaa alueellista varautumista ja kriittisten palveluiden turvaamista. PHTURVAssa varautuminen nähdään laajana kokonaisturvallisuuden tehtävänä, jossa kriittisten palveluiden toimivuus varmistetaan yhteistyössä muiden toimijoiden ja viranomaisten kanssa.

Alueellisten valmiustoimikuntien käynnistyminen vahvistaa jatkossa myös valtionhallinnon, kuntien, hyvinvointialueiden ja huoltovarmuustoimijoiden välistä yhteistyötä sekä yhteistä tilannekuvaa. PHTURVA-yhteistyöverkosto toimii osaltaan maakunnallisena yhteistyörakenteena, jonka kautta voidaan tukea yhteisiä toimintamalleja ja tiedonvaihtoa. Yhteistyötä kehitetään edelleen osana kansallisen kokonaisturvallisuuden toimintamallia.

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen valtion ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

Kyberturvallisuuden ja huoltovarmuuden kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä myös alueen yritysten kanssa. PHTURVA-verkoston kehittämisessä elinkeinoelämä tunnistetaan keskeiseksi osaksi maakunnallista turvallisuus- ja varautumisyhteistyötä. Verkoston jäsenistöön kuuluvat viranomaiset, kunnat, järjestöt, elinkeinoelämän toimijat ja muut alueelliset yhteistyötahot. PHTURVA:n tavoitteisiin kuuluu asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen resilienssin vahvistaminen sekä yhteistyön laajentaminen korkeakouluihin, yrityksiin ja järjestöihin. Lahden softaklusterin yhteydessä on käynnistetty valmistelu ryhmän perustamiseksi arvioimaan Päijät-Hämeen kyberturvallisuuden tilannekuvaa ja kehittämistarpeita. Kyselyn kohderyhmiä ja rakenteita on jo mietitty alkuun. Asia etenee yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. PHTURVA-verkosto toimii jatkossa myös yritysyhteistyön ja alueellisen kyberturvallisuuden kehittämisen fasilitoijana.

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen alueen kyberturvallisuudesta elinkeinoelämän ja toimitusketjujen osalta.

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus		16.11.2026

Valmistelija Asian on valmistellut kuntayhteistyöpäällikkö Säde Tahvanainen, puh. 044 077 3431.

Esittelijä Vt. maakuntajohtaja Juha Hertsi

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 16.06.2026 § 14

Esittelijä Maakuntahallitus

Päätösehdotus Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntahallitus 16.11.2026
69/00.02.00/2026

1. Ajantasainen kokonaistilannekuva
Alueellisen varautumisen valtakunnallinen rakenne on uudistumassa. Lupa- ja valvontaviraston johdolla muodostettava alueellinen valmiustoimikuntarakenne vahvistaa yhteisen tilanneymmärryksen muodostamista, varautumisen tilan seurantaa ja alueellisten kehittämistarpeiden tunnistamista. Päijät-Hämeen turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöverkosto PHTURVA kytkeytyy osaksi tätä kokonaisuutta.

Valtakunnallisessa valmistelussa työskentelyä on tarkoitus rytmittää neljännesvuosittain. Maakunnissa tuotettua ennakointi- ja varautumistietoa käsitellään alueellisissa yhteistyörakenteissa ja välitetään edelleen valtakunnalliseen käsittelyyn. Vastaavasti valtakunnallinen ohjaus ja varautumisen tarpeet välittyvät alueelliselle ja maakunnalliselle tasolle. Päijät-Hämeessä yhteistä tilanneymmärrystä kehitetään osana PHTURVA:n toimintaa. Sen perustana ovat toimintaympäristön ennakointi, alueellinen

riskiarvio, varautumisen ja valmiuden tilan seuranta sekä eri toimijoiden havainnot. Tavoitteena on tunnistaa toimintaympäristön muutokset ja nousevat riskit nykyistä systemaattisemmin sekä hyödyntää tietoa varautumisen suunnittelussa, yhteisten toimintamallien kehittämisessä ja harjoittelussa.

2. Varautumis- ja riskienhallintasuunnittelu
Maakuntatasolla ei ole erillistä lakisääteistä varautumis- ja riskienhallintasuunnitelmaa. Varautumisesta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset ja muut organisaatiot omien tehtäviensä mukaisesti. Maakunnallisessa yhteistyössä tarkoituksenmukaista on vahvistaa suunnitelmien yhteensopivuutta, tiedonvaihtoa ja yhteisiä toimintamalleja sen sijaan, että laadittaisiin erillinen maakunnallinen suunnitelma ilman sille säädettyä toimivaltaa.

Alueellisen riskiarvion merkitys osana alueellisen varautumisen kokonaisuutta korostuu. Riskiarvion päivitystyö ajoittuu vuoteen 2027. Riskiarvio muodostaa yhdessä toimintaympäristön ennakoinnin sekä varautumisen ja valmiuden tilan seurannan kanssa perustan yhteiselle tilanneymmärrykselle ja varautumistyön suunnittelulle. Tavoitteena on, että tunnistetut riskit ohjaavat nykyistä systemaattisemmin varautumistoimenpiteitä, yhteisten toimintamallien kehittämistä ja harjoittelua.

3. Koulutus ja harjoittelu
PHTURVA:n kautta vahvistetaan toimijoiden yhteistä varautumisosaamista sekä välitetään tietoa alueellisista ja valtakunnallisista turvallisuuden, varautumisen ja kyberturvallisuuden koulutuksista, harjoituksista ja asiantuntija-aineistoista.

Harjoittelun tavoitteena on kehittää eri toimijoiden yhteensopivia toimintamalleja häiriötilanteisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa tilannekuvan, tiedonkulun, viestinnän, yhteystietokäytäntöjen sekä organisaatioiden välisten rajapintojen testaamista ja kehittämistä. Yhtenä maakunnallisen yhteistyön keskeisenä kehittämiskohteena on evakuointiin liittyvä yhteistoiminta. Evakuointi edellyttää pelastustoimen, hyvinvointialueen, kuntien ja muiden toimijoiden suunnitelmien, resurssien ja toimintamallien yhteensovittamista. Vastaanoton lisäksi on tarpeen huomioida palvelutarpeet, erityisryhmät sekä väestön pidempiaikaisen asettumisen ja arjen jatkuvuuden kysymykset. Harjoituksista ja toteutuneista häiriötilanteista saatavaa tietoa hyödynnetään varautumisen jatkuvassa kehittämisessä.

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus		16.11.2026

4. Yhteistyö valtion ja huoltovarmuustoimijoiden kanssa
Päijät-Hämeen hyvinvointialue, kunnat, turvallisuusviranomaiset ja muut varautumisen kannalta keskeiset toimijat tekevät yhteistyötä valtionhallinnon ja huoltovarmuustoimijoiden kanssa omien tehtäviensä mukaisesti. PHTURVA tukee tätä yhteistyötä maakunnallisena yhteensovittavana rakenteena.

Alueellisten valmiustoimikuntien ja muun valtakunnallisen varautumisrakenteen kehittyminen vahvistaa jatkossa maakunnallisen, alueellisen ja valtakunnallisen varautumisen välistä yhteyttä. Tavoitteena on kaksisuuntainen toimintamalli, jossa valtakunnallinen ohjaus ja varautumisen tarpeet välittyvät maakunnalliseen työhön ja maakunnassa muodostuva ennakointi-, riski- ja varautumistieto tukee puolestaan alueellista ja valtakunnallista tilanneymmärrystä.
PHTURVA:n toimintaa ja vuosikelloa sovitetaan tämän rakenteen kehittymiseen.

5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa
Elinkeinoelämä on keskeinen osa maakunnan varautumista, huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä. PHTURVA:n tavoitteena on vahvistaa yritysten ja muiden alueen toimijoiden osallistumista maakunnalliseen turvallisuus- ja varautumisyhteistyöhön.
Elinkeinoelämän varautumisen yhteistyöryhmän toiminta kytketään osaksi PHTURVA:n alatyöryhmärakennetta. Yhteistyön kautta voidaan käsitellä muun muassa yritysten jatkuvuudenhallintaa, kriittisiä palvelu- ja toimitusketjuja, toimijoiden keskinäisriippuvuuksia sekä huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä.
Kyberturvallisuuteen liittyvää osaamista vahvistetaan osana verkostoyhteistyötä hyödyntämällä valtakunnallista asiantuntijatietoa, koulutuksia, webinaareja ja tilannekatsauksia.

Päijät-Hämeen elinkeinoelämän kyberturvallisuuden ja häiriönsietokyvyn arvioinnissa on hyödynnetty kahta tuoretta tutkimusta: Huoltovarmuuskeskuksen Kyberkypsyys toimialoilla 2025 -selvitystä sekä LAB-ammattikorkeakoulun vuonna 2026 julkaisemaa paikallistutkimusta Tietoturva ja dataekosysteemit Päijät-Hämeen pk-yrityksissä. Tutkimukset tarjoavat toisiaan täydentävää tietoa. Keskeiset riskit liittyvät erityisesti teollisuuden tuotantoautomaatioon, toimitusketjuihin sekä pk-yritysten jatkuvuudenhallintaan ja riippuvuuteen ulkoisista IT-palveluista. Haavoittuvuudet korostuvat maakunnan vahvoilla toimialoilla, kuten kone-, metalli-, puu-, muovi- ja elintarviketeollisuudessa, mutta nyt havaittuna myös palvelualoilla, kuten päivittäistavaran kaupassa. Yritysten kyberturvallisuudessa tulisi siirtyä yksittäisistä suojausratkaisuista

Maakuntahallitus § 55 18.05.2026
Maakuntavaltuusto § 14 16.06.2026
Maakuntahallitus 16.11.2026

järjestelmälliseen riskienhallintaan, jatkuvuussuunnitteluun ja häiriöistä palautumisen harjoitteluun.
Tarvetta on kehittää kyberturvallisuuden kokonaisuutta yhdessä yritysten, LAB-ammattikorkeakoulun, LUT-yliopiston, elinkeinokehittäjien ja turvallisuustoimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että Päijät-Hämeen yritykset kykenevät jatkamaan tuotantoaan ja turvaamaan toimituksensa myös vakavissa kyber- ja muissa häiriötilanteissa.

Valmistelija — Asian ovat valmistellut kuntayhteistyöpäällikkö Säde Tahvanainen, puh. 044 077 3431, ja kehittämisjohtaja Juha Hertsi, puh 044 371 9442.

Esittelijä — Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus — Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty ja toteaa, että aloite on käsitelty loppuun.

Päätös

12
Keskustan ja kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite "Maankäytön vaikutusten ennakkovertailu Päijät-Hämeen maakunnan alueella teollisessa murroksessa"

Maakuntahallitus 16.11.2026
137/00.02.00/2026

Maakuntavaltuustoaloitteessa esitetään, että Päijät-Hämeessä laadittaisiin vertailu eri teollisuudenalojen ja yritystyyppien vaikutuksista suhteessa maankäyttöön, työllisyyteen, aluetalouteen, infrastruktuuriin ja muihin alueellisiin vaikutuksiin. Aloitteessa esitetään erityisesti suurten teollisuus- ja työpaikka-alueiden käyttöön liittyvien vaikutusten ennakollista tarkastelua ilman, että mitään toimialoja tai yrityksiä on tarkoitus sulkea pois alueelta.

Valtuustoaloite nostaa esiin ajankohtaisia kysymyksiä teollisen murroksen vaikutuksista ja eri toimintojen maankäytöllisistä tarpeista. Aloitteeseen vastataan käynnissä olevan Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 valmistelun ja siinä esitettyjen ratkaisujen pohjalta, huomioiden myös maakuntastrategian 2050+ tavoitteet, mm. Tilaa luonnolle, luovuudelle ja puhtaalle tuotannolle. Maakunnan tavoitteena on monipuolinen investointirakenne, joka tukeutuu alueen yritystoimintaan ja osaamiseen.

Maakuntastrategian yhteydessä tehty skenaariotyö nostaa Päijät-Hämeen tulevaisuuden osaamistarpeiksi teollisuuden ja logistiikan tehtävät sekä tekoälyn hyödyntämisen teollisuudessa ja muilla aloilla. Lahden alueen koulutustarjonta tukee maakunnan kasvualoja, erityisesti kiertotalous-, rakennus-, elintarvike- ja teknologiateollisuutta sekä ruoantuotantoa.

Kaavatyössä on tarkasteltu aloitteessa esiin nostettuja kysymyksiä erityisesti teollisuus- ja työpaikka-alueiden sijoittumisen, infrastruktuurin riittävyyden ja maankäytön vaikutusten näkökulmista. Vastine painottuu siten maakunnalliseen alueidenkäyttöön ja maakuntakaavan yleispiirteiseen suunnittelutasoon.

Elinkeinojen osalta maakuntakaavan tehtävänä on turvata riittävä ja monipuolinen aluevaranto tulevaisuuden investointien tarpeisiin. Maakuntakaavassa ei rajata pois yksittäisiä toimialoja tai yritystyyppejä, vaan osoitetaan alueita, joille tietyntyyppiset toiminnot soveltuvat alueidenkäytöllisten ominaisuuksiensa perusteella. Erityisesti teollisuuden sijoittumisen kannalta keskeisiä ominaisuuksia ovat muun muassa hyvä liikenteellinen saavutettavuus, riittävä sähköverkon ja muun teknisen infrastruktuurin kapasiteetti, riittävä etäisyys häiriintyviin toimintoihin, pohjavesi- ja muiden ympäristöarvojen huomioon ottaminen sekä mahdollisuus alueiden pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 valmistelussa on laadittu teollisuus- ja työpaikka-alueiden inventointi (liite), jossa on tunnistettu maakunnan merkittävimmät nykyiset ja tulevaisuudessa kehitettävät elinkeinoalueet. Kaavan laatimisen aikana voimakkaasti kasvanut palvelinkeskushankkeiden määrä on tuonut tarpeen ohjata myös niiden sijoittumista ja suunnittelua. Kaavaan valmisteltu yleismääräys ohjaa palvelinkeskuksia ensisijaisesti maakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueille, joilla energia- ja tietoliikenneverkkoyhteydet voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti. Määräys edistää energiatehokkuutta ja edellyttää hukkalämmön talteenoton ja hyödyntämisen selvittämistä osana alueellista energiajärjestelmää. Hankkeissa on huomioitava vaikutukset sähkönsiirtoverkkoon, yhdyskuntarakenteeseen, ympäristöön ja muuhun alueidenkäyttöön.

Aloitteen tavoitteisiin vastataan osana maakuntakaavan 2060 vaikutusten arviointia vertailemalla teollisuus- ja työpaikka-alueiden kahta kärjistettyä skenaariota. Skenaariot eivät kuvaa todennäköistä kehitystä, vaan havainnollistavat erilaisten maankäytöllisten painotusten vaikutuksia. Tarkastelu käsittelee maankäyttöä, infrastruktuuria, työllisyyttä ja muita alueellisia vaikutuksia laadullisesti.

Tarkasteltavat skenaariot ovat:

- teollisuus- ja työpaikka-alueiden toteutuminen pääosin palvelinkeskuksina
- teollisuus- ja työpaikka-alueiden toteutuminen pääosin valmistavana teollisuutena, tuotannollisena toimintana ja muina työpaikkatoimintoina

Tarkastelussa havainnollistetaan edellä kuvattujen vaihtoehtojen vaikutuksia ja keskeisiä eroja erityisesti sähkönkulutuksen, sähköverkon kapasiteetin riittävyyden, työpaikkojen määrän, ympäristövaikutusten, omistuspohjan ja verotulojen näkökulmista. Arviointi tehdään laadullisesti maakuntakaavan yleispiirteisellä suunnittelutasolla. Kyse ei ole kattavasta eri teollisuudenalojen ja yritystyyppien aluetaloudellisesta vertailusta, sillä inventointi ei sisällä siihen tarvittavia toimiala- tai hankekohtaisia kulutus-, työllisyys-, omistus-, vero- tai päästötietoja. Vertailu havainnollistaa siten vaikutusten luonnetta ja tuo esiin tarkempia arviointitarpeita, mutta ei osoita vaikutusten tarkkaa määrää.

Skenaariovertailu inventoinnin perusteella

Maakuntakaavaehdotuksessa on 69 teollisuus- ja työpaikka-aluetta, joiden yhteispinta-ala on 8 952 hehtaaria. Tästä on toteutunut 3 059 hehtaaria ja toteutumatta 5 893 hehtaaria eli 66 prosenttia. Toteutumattomasta aluevarannosta tarkastellaan kahta vaihtoehtoista toteutumispolkua. Jo

rakennettu pinta-ala kuvaa olemassa olevaa elinkeinorakennetta. Yli 100 hehtaaria toteutumatonta pinta-alaa sisältäviä alueita on 14.

Skenaario 1, Aluevaranto toteutuu painottuneesti palvelinkeskuksina
Tässä skenaariossa palvelinkeskusten sijoittumismahdollisuudet kohdistuvat ensisijaisesti laajoille, vielä toteutumattomille tai vain osittain toteutuneille alueille. Inventoinnin mukaan suurimmat toteutumattomat aluekokonaisuudet sijaitsevat erityisesti Lahdessa, Hollolassa, Orimattilassa ja Heinolassa. Näissä kunnissa toteutumatonta pinta-alaa on yhteensä noin 5 090 hehtaaria. Lahdessa toteutumatonta aluetta on 1 831 hehtaaria, Hollolassa 1 435 hehtaaria, Heinolassa 927 hehtaaria ja Orimattilassa 897 hehtaaria. Inventoinnissa yksittäisistä alueista eniten toteutumatonta pinta-alaa on Jokimaa–Syväojalla, noin 480 hehtaaria, Orimattilan Tuuliharjassa noin 470 hehtaaria ja Hollolan Miekkiössä noin 420 hehtaaria. Myös Lahden Pysäkillä, Heinolan Lusissa ja Lahden Pippossa toteutumatonta pinta-alaa on yli 280 hehtaaria.

Palvelinkeskuspainotteisessa toteutumisessa alueiden väliset erot korostuvat erityisesti sähköverkon läheisyyden, aluekokonaisuuden koon, asutuksen määrän ja ympäristöllisten reunaehtojen perusteella. Inventointi osoittaa sähköverkon ja sähköasemien etäisyyden, mutta ei verkon vapaata kapasiteettia tai teknistä liityntämahdollisuutta. Siksi inventoinnin perusteella ei voida päätellä, että kaikki voimajohdon tai sähköaseman lähellä sijaitsevat alueet soveltuisivat palvelinkeskuksille.

Skenaariossa laajojen alueiden käyttöönotto voisi painottua muutamiin suuriin aluekokonaisuuksiin. Samalla muu teollisuus- ja työpaikkarakentaminen tukeutuisi jäljelle jäävään aluevarantoon sekä jo osittain toteutuneiden alueiden täydentämiseen. Inventointi ei kuitenkaan osoita, kuinka suuren osan yksittäisestä alueesta palvelinkeskus voisi käyttää, joten pinta-alan tosiasiallista sitoutumista ei voida laskea aineiston perusteella.

Skenaario 2, Aluevaranto toteutuu painottuneesti valmistavana teollisuutena ja muina työpaikkatoimintoina
Tässä skenaariossa aluevaranto toteutuisi useampien ja keskenään erilaisten teollisuus-, tuotanto-, logistiikka- ja työpaikkatoimintojen kautta. Toteutuminen voisi jakautua palvelinkeskusskenaariota laajemmin maakunnan 69 alueelle sekä nykyisten alueiden laajennuksiin ja täydentämiseen. Inventointiin sisältyy 32 teollisuusaluetta ja 37 työpaikka-aluetta.

Alueiden toteutumisaste vaihtelee. Osa on jo pitkälti rakennettu, kun taas osa on kokonaan tai lähes kokonaan toteutumatta. Inventoinnin mukaan suurikaan pinta-ala ei tarkoita, että alue olisi heti yritysten käytettävissä.

Skenaarion toteuttamisedellytykset riippuvat aluekohtaisesti tarkemman kaavoituksen valmiudesta ja maanomistuksesta.

Valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen sijoittuminen voisi hyödyntää sekä laajoja uusia alueita että nykyiseen yritys- ja yhdyskuntarakenteeseen liittyviä pienempiä alueita. Inventoinnin perusteella ei kuitenkaan voida arvioida toimintojen tarkempia työpaikkamääriä tai aluetaloudellisia vaikutuksia.

Teollisuuden pitkään jatkunut rakennemuutos muodostaa taustan myös tämän skenaarion tarkastelulle. Päijät-Hämeen teollisuuden työpaikkojen määrä väheni vuosina 2000–2023 noin 9 570 työpaikalla eli 41,5 prosenttia. Teollisuuden rakennemuutokseen liittyvät toimialojen ja tuotannon sijoittumisen muutokset, teknologinen kehitys ja automaatio sekä valmistuksen siirtyminen edullisemman kustannustason maihin. Näiden tekijöiden osuutta Päijät-Hämeen työpaikkamäärän vähenemiseen ei kuitenkaan ole tässä tarkastelussa eritelty.

Vertailukriteeri	**Palvelinkeskuspainotteinen skenaario**	**Valmistavaan teollisuuteen ja muihin työpaikkatoimintoihin painottuva skenaario**
Sähkönkulutus	Sähkönkulutus voi olla erittäin suurta ja keskittyä harvoihin suuriin kohteisiin.	Sähkönkulutuksen määrä ja profiili vaihtelevat toimialoittain ja voivat jakautua useammille alueille.
Työpaikkojen määrä	Rakentamisvaihe voi synnyttää merkittävästi määräaikaisia työpaikkoja, mutta pysyvien työpaikkojen määrä voi jäädä verrattain pieneksi.	Toimintojen monipuolisuus mahdollistaa erilaisia ja eri osaamistasoja edellyttäviä työpaikkoja. Työpaikkojen määrä valmistavan teollisuuden osalta voi jäädä pieneksi automaation vuoksi.
Ympäristövaikutukset	Keskeisiä arvioitavia kysymyksiä ovat suuri energiantarve, rakentamisen ja maankäytön vaikutukset, varavoiman päästöt, melu, veden käyttö sekä hukkalämmön hyödyntämismahdollisuudet. Liikennevaikutukset painottuvat rakentamisvaiheeseen, kun taas käytönaikainen liikenne on yleensä vähäisempää.	Yleisimmin valmistavan teollisuuden vaikutukset liittyvät liikenteeseen, päästöihin, meluun, veden ja materiaalien käyttöön sekä maaperä- ja pohjavesivaikutuksiin. Työpaikka-alueiden ympäristövaikutukset ovat yleensä teollisuusalueita vähäisempiä ja liittyvät usein työmatkaliikenteeseen sekä joukkoliikenteen järjestämismahdollisuuksiin.

Omistuspohja	Suomen suurimmat toteutuneet ja julkistetut palvelinkeskusinvestoinnit ovat tähän asti olleet ulkomaisten kansainvälisten teknologiayhtiöiden ja palvelinkeskusoperaattorien hankkeita. Hankeyhtiö voi silti olla Suomeen rekisteröity.	Omistuspohja on hajautuneempi. Joukossa on kotimaisia perhe- ja pk-yrityksiä, suomalaisia konserneja, pörssiyhtiöitä ja ulkomaisessa omistuksessa olevia yrityksiä. Yhtä toimialaa koskevaa omistusmallia ei ole.
Verotulojen muodostuminen	Kunnan verotuotto muodostuu kiinteistöverosta ja pysyvien työntekijöiden kunnallisverosta. Yhteisöveroa syntyy vain yrityksen verotettavasta tuloksesta. Kunta voi saada yhteisöverotuloa kunnassa sijaitsevan toimipaikan perusteella, vaikka yhtiön kotipaikka on muualla. Jos yrityksellä on toimipaikkoja useassa kunnassa, kuntien välisessä jaossa painottuvat niiden henkilöstömäärät. Palvelinkeskuksen sijainti kunnassa ei siten yksin ratkaise kunnan saaman yhteisöverotulon määrää. Palvelinkeskusten ylemmän veroluokan sähkövero on valtion verotuloa.	Työpaikkavaltaisemmassa toiminnassa kunnallisveron merkitys voi olla suurempi. Lisäksi kunnalle voi kertyä kiinteistöveroa ja osuus yhteisöverosta. Tuotto riippuu kuitenkin työpaikkojen määrästä, työntekijöiden asuinkunnista, yrityksen kannattavuudesta, investointien poistoista ja konsernirakenteesta.
Vaikutusten kohdentuminen	Sähkö- ja ympäristövaikutukset sekä kiinteistöverohyöty voivat keskittyä muutamille laajoille alueille, kun taas sähkövero kertyy valtiolle.	Vaikutukset ja verotulopohja voivat jakautua useammille alueille ja muodostua useammasta verolajista toimintojen ominaisuuksien mukaan.

Arvioinnin epävarmuudet

Skenaariovertailu havainnollistaa maakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueiden erilaisten maankäyttömahdollisuuksien vaikutuksia kahden kärjistetyn vaihtoehdon avulla. Kumpikaan skenaario ei sellaisenaan kuvaa todennäköistä kehitystä, eikä vertailun tarkoituksena ole asettaa vaihtoehtoja paremmuusjärjestykseen maakunnan kannalta.

Vertailun laadulliset vaikutuskuvaukset eivät ole teollisuus- ja työpaikka-alueiden inventoinnista laskettuja tuloksia. Inventointi toimii alueellisena lähtöaineistona osoittaen alueiden sijainnin, laajuuden ja eräitä alueellisia reunaehtoja, mutta ei sisällä tietoja sähkönkulutuksesta, sähköverkon vapaasta kapasiteetista, työpaikkamääristä, omistuspohjasta, verokertymästä tai hankekohtaisista ympäristövaikutuksista. Numeerinen vertailu edellyttäisi inventoinnin ulkopuolisia toimiala- ja hankekohtaisia lähtötietoja.

Palvelinkeskusten sijoittuminen inventoitujen ja maakuntakaavassa osoitettavien teollisuus- ja työpaikka-alueiden ulkopuolelle muodostaa erillisen epävarmuuden. Osa hankkeista voi suuntautua maakuntakaavan niin sanotuille valkoisille alueille, joille ei ole osoitettu aluevarausmerkintää. Näihin voi sisältyä myös nykyisin ruoantuotannossa olevia peltoja. Inventoinnin perusteella ei voida arvioida tällaisen sijoittumisen laajuutta tai todennäköisyyttä. Jos hankkeita sijoittuu pelloille, arvioitaviksi tulevat viljelyalan väheneminen ja vaikutukset ruoantuotannon edellytyksiin.

Palvelinkeskushankkeen laajuus ja vaikutukset ovat lähtökohtana arvioitaessa sen merkittävyyttä ja maakuntakaavan ohjaustarvetta. Maakuntakaavan tehtävänä on ratkaista valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät alueidenkäyttökysymykset uudistettavan alueidenkäyttölain mukaan. Hankkeiden vertailua vaikeuttaa epävarmuus siitä, millä perusteilla palvelinkeskusten merkittävyyden taso määritellään suunnitteluohjauksessa ja oikeuskäytännössä. Vaalan suunnitteilla oleva Googlen palvelinkeskushanke on tuore ja hyvä esimerkki siitä, miten runsaasti sähköä käyttävä, laajan pinta-alan edellyttävä ja merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttava toiminto voi sijoittua maakuntakaavan valkoiselle alueelle ja jäädä maankäytön osalta kuntakaavoituksen ohjauksen varaan.

Hankkeiden sijoittumista voidaan ratkaista myös rakentamislain 43 a §:n mukaisella puhtaan siirtymän sijoittamisluvalla. Lain edellytykset täyttävän teollisuushankkeen sijoittuminen voidaan tällöin ratkaista myös ilman asema- tai yleiskaavaa. Menettely koskee myös palvelinkeskuksia, joiden tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään. Hankekohtainen lupaharkinta toimii siten vaihtoehtona tavanomaiselle kuntakaavoitukselle. Maakunnallisen tarkastelun kannalta olennaista on tunnistaa myös yksittäistä hanketta laajemmat vaikutukset aluerakenteeseen ja infrastruktuurin riittävyyteen sekä useiden hankkeiden yhteisvaikutukset.

Palvelinkeskushankkeiden toteuttamisedellytyksiin vaikuttaa myös valmisteilla oleva sähkömarkkinalain muutos, joka koskee sähköverkkoon liittämisen etusijamenettelyä. Lakiluonnoksessa suurten palvelinkeskusten

asema liityntäkapasiteetin jaossa on muita sähkönkäyttökohteita heikompi tilanteissa, joissa verkkokapasiteettia on niukasti. Muutoksen sisältö ja voimaantulo ovat vielä valmistelussa. Aluevarausten toteutumista arvioitaessa on siten otettava huomioon verkkoinvestointien lisäksi liityntäkapasiteetin jakamista koskevan sääntelyn kehitys.

Johtopäätökset
Skenaarioiden keskeinen ero liittyy toimintojen ja niiden vaikutusten keskittymiseen tai jakautumiseen. Palvelinkeskuspainotteisessa vaihtoehdossa erittäin suuri sähkön- ja tehontarve voi keskittyä muutamiin kohteisiin, kun taas valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen tarpeet ja vaikutukset vaihtelevat toimialoittain ja voivat jakautua useammille alueille. Eroja tarkastellaan erityisesti sähkönkulutuksen ja sähköverkon kapasiteetin riittävyyden, työpaikkojen määrän ja luonteen sekä ympäristövaikutusten näkökulmista.

Teollisuuden työpaikkamäärän voimakas väheneminen 2000-luvulla korostaa uusien teollisten investointien työllisyysvaikutusten merkitystä. Rakennemuutos voi kuitenkin myös monipuolistaa elinkeinorakennetta. Lisäarvoa tuottavien palvelujen ja palvelualojen kasvu voi toiminnan luonteesta riippuen vahvistaa työllisyyttä ilman vastaavaa uusien maa-alueiden tarvetta ja vähentää ympäristökuormitusta. Palvelinkeskusten työllisyysvaikutusten arvioinnissa on erotettava rakentamisvaiheen työpaikat pysyvän toiminnan työpaikoista, kun taas valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen työpaikkavaikutukset vaihtelevat toimialoittain.

Ympäristövaikutusten luonne vaihtelee toimintojen mukaan, ja niiden merkittävyys täsmentyy tarkemmassa suunnittelussa. Palvelinkeskuksissa korostuvat energiantarve, rakentamisen ja maankäytön vaikutukset, varavoima, melu, veden käyttö ja hukkalämmön hyödyntäminen. Valmistavassa teollisuudessa vaikutukset ovat toimialakohtaisempia ja voivat liittyä lisäksi kuljetuksiin, päästöihin, materiaalivirtoihin sekä maaperä- ja pohjavesivaikutuksiin.

Omistuspohjasta tai toimialasta ei voida yksin päätellä Suomeen tai sijaintikuntaan jääviä verotuloja. Hankekohtainen vertailu edellyttää tietoja Suomessa syntyvästä verotettavasta tuloksesta, investointien poistoista, rahoitus- ja konsernirakenteesta, toimipaikkojen sijainnista ja henkilöstömääristä, työntekijöiden asuinkunnista sekä kiinteistöjen verotusarvosta. Kunnalle kertyvät kiinteistö-, kunnallis- ja yhteisöverot on lisäksi erotettava valtiolle kertyvästä sähköverosta.

Kantaverkon vahvistuminen parantaa Päijät-Hämeen edellytyksiä vastaanottaa palvelinkeskuksia ja muita sähköä käyttäviä teollisia investointeja sähköasemien ja siirtoyhteyksien läheisyyteen. Fingridin

Lakeuslinjan Alajärvi–Hikiä-osuuden arvioidaan valmistuvan vuonna 2028. Suunnitteilla oleva Harjulinja ja sen jatko Kouvolaan vahvistavat toteutuessaan pohjois–eteläsuuntaista sähkönsiirtoa. Päijät-Hämeen kannalta keskeinen on myös YVA-menettelyssä oleva Koria–Orimattila-yhteys, jota suunnitellaan 400 + 110 kilovoltin voimajohtona. Hikiän ja Orimattilan Pennalan välinen vanha 110 kilovoltin johto on jo korvattu 400 + 110 kilovoltin yhteisrakenteisella voimajohdolla.

Palvelinkeskushankkeet ovat nousseet näkyvästi esiin Päijät-Hämeen viimeaikaisessa investointikehityksessä, mutta niiden rinnalla on myös merkittäviä valmistavan teollisuuden investointeja, kuten Fazerin Lahteen rakentuva suklaatehdas. Julkistetut suurhankkeet eivät anna kattavaa kuvaa eri toimialojen investointien kokonaismääristä. Aluevarantoa on siksi tarpeen turvata monipuolisesti teollisuudelle ja muille työpaikkatoiminnoille soveltuvilta alueilta.

Maakuntakaavan tehtävänä on turvata palvelinkeskusten, valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen alueidenkäytölliset edellytykset sekä sovittaa ne yhteen muun maankäytön kanssa, ei asettaa palvelinkeskuksia ja valmistavaa teollisuutta keskinäiseen etusijajärjestykseen. Kunnat määrittävät elinkeinopoliittiset painotuksensa ja ohjaavat alueiden toteutumista maapolitiikalla, omistamiensa tonttien luovutuksella sekä kaavoitus- ja lupamenettelyllä. Hankekohtaisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa on otettava huomioon maakuntakaavan ohjausvaikutus.

Ennen tontin varaamista kunnan on hyvä selvittää palvelinkeskushankkeen taustatoimijat, toiminnan sisältö, sähkön saatavuus, tontin soveltuvuus koko hankkeelle sekä kaavoituksen ja luvituksen edellytykset. Arvioinnissa tarkastellaan kunnan investointitarpeita ja tuloja, paikallisia työpaikka- ja elinvoimavaikutuksia, hankkeen muita vaikutuksia ja niiden hallintaa sekä tontin varaus- ja luovutusehtoja ja rakentajien majoitusta.

Palvelinkeskukset voivat muodostaa muun yritystoiminnan kanssa teollisia ekosysteemejä, joissa hyödynnetään yhteisiä energiaratkaisuja ja palveluja. Hukkalämpöä voidaan hyödyntää esimerkiksi kasvihuonetuotannossa sekä kuivaus- ja tuotantoprosesseissa. Kuntien tulisi kannustaa palvelinkeskustoimijoita etsimään lämmön hyödyntäjiä jo suunnitteluvaiheessa. Kunta voi selvittää mahdollisuudet porrastaa tontin hintaa ja määritellä tontinluovutuksen ehtoja sen perusteella, miten hukkalämmön hyödyntämiseen ja siihen liittyvän yritystoiminnan toteuttamiseen sitoudutaan.

Valmistelija Asian ovat valmistelleet aluesuunnittelujohtaja Niina Ahlfors, puh. 040 531 7628 ja erityisasiantuntija Niklas Pappinen, puh. 044 077 3472.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin keskustan ja kristillisdemokraattisen

valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty ja toteaa, että aloite on käsitelty loppuun.

Päätös

Liitteet

Liite 4 Liite T- ja TP-alueiden inventointi

13
Tiedoksisaantiasiat

Maakuntahallitus 16.11.2026

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi tausta-aineistona lähetetyt:
Työllisyyskatsaus 9/2026
Maakunnan yhteistyöryhmän pöytäkirja 26.10.2026
Talouden toteutuma 1.1.-30.9.2026

Päätös

Liitteet

Liite 5 Työllisyyskatsaus 9/2026
Liite 6 Maakunnan_yhteistyöryhmä_26-10-2026_Pöytäkirja
Liite 7 Talouden toteutuma 1.1.-30.9.2026

14
Viranhaltijapäätökset

Maakuntahallitus 16.11.2026

Edellisen kokouksen jälkeen on annettu Liitteet-kohdassa listatut viranhaltijapäätökset.

Valmistelija Asian on valmistellut hallintojohtaja Jari Paakkunainen, puh. 044 371 9455.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää merkitä maakuntajohtajan päätöksen 32 ja aluesuunnittelujohtajan päätökset 17-18 tiedokseen ja päättää että ei ota niitä käsiteltäväkseen.

Päätös

Liitteet

Liite 8	Liikkuvin maakunta -hankkeen projektipäällikön tehtävä
Liite 9	Lausunto Uudenkartanon osayleiskaavan ehdotuksesta
Liite 10	Lausunto Levonlahden ranta-asemakaavan muutoksen luonnoksesta

15
Muut mahdolliset asiat

Maakuntahallitus 16.11.2026

16
Kokouksen päättäminen

Maakuntahallitus 16.11.2026

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo